

Asia: VN/22230/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaivosmineraaliveroa koskevasta lainsäädännöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry:n lausunto aiheena

HE laiksi kaivosverosta

Lausuntopyyntö diaarinumero VN/22230/2022

1. On kieltämättä jotain edistystä, että edes jonkin suuruinen kaivosvero suunnitellaan otettavan käyttöön. Silti nyt ehdotettu vero eli 0,6 % on erittäin pieni. Kuten Finnwatch ry on todennut, nyt esitetyn verotason voi jopa katsoa olevan ristiriidassa hallitusohjelmassa asetetun kohtuullista korvausta koskevan tavoitteen kanssa (https://finnwatch.org/images/pdf/Finnwatchin_lausunto_kaivosveron_kayttoonottoa_koskevasta_HE_luonnoksesta_11102022.pdf).

Emme tiedä mitään muuta maata, jossa vero olisi noin pieni. Esimerkiksi Tansaniassa kaivosvero on noin 30 % (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=398c68a3-74b3-441f-8888-169a3ffee73a#:~:text=In%20accordance%20with%20the%20Income,rate%20of%2030%20per%20cent.>)

Jos koko veron vuosituotoksi arvioidaan 25 miljoonaa, se on äärimmäisen vähän verrattuna kaivosteollisuuden noin 2 miljardin liikevaihtoon (TEM_2021_4_T.pdf), jonka voitoista vielä hyvin suuri osa valuu ulkomaille, koska Suomen kaivostoimijat ovat useimmin ulkomaalaisia (esimerkiksi ruotsalaisia, kanadalaisia tai monikansallisia). Tuo 25 miljoonaa on hyvin vähän myös huomioiden verotuksen kulut ja lisääntyvä hallinnollinen työ.

Vero on hämmästyttävän alhainen, kun otetaan vielä huomioon, että Suomessa yhteiskunta on rakentanut kaivosteollisuudelle tiet, rautatiet, sähkölinjat ja usein tietoliikenneyhteydet ja ylläpitää noita sekä liikenne yleensä toimii talvisinkin eivätkä sähkökatkokset ole tavallisia. Yhteiskunta myös kouluttaa ihmisiä peruskoulusta yliopistotasolle asti, joten kaivosteollisuus ei joudu osallistumaan edes näihin menoihin, joskin kaivosteollisuus palkkaa nykyään muutenkin vain vähän väkeä.

2. Kaivosveroa ehdotetaan jaettavan siten, että valtio saisi siitä 40 % ja sijaintikunta 60 %, mutta päästöistä kärsivät naapurikunnat tai asukkaat eivät mitään. Tyypillinen esimerkki on Terrafame (Talvivaara), joka sijaitsee Sotkamon ja Kajaanin alueilla ja osa kaivoksen normaaleista jätevesistä valuu Sonkajärvelle Nilsian reitille. Massiivisemmat vuodot voivat ulottua edelleen Lapinlahdelle, Kuopion Nilsiään ja aina Siilinjärvellä sijaitsevaa Kuopion lentokentän viereiselle Juurusvedelle saakka (lähelle Kuopion kaupungin vedenottamo). Tässä siis Kajaani ja Sotkamo saisivat rahaa, mutta eivät muut kunnat, vaikka niidenkin on seurattava mm. vesien ja kalojen puhtautta.

Emme pidä tätä jakoa onnistuneena siksikään, että osa kunnista voi kuvitella saavansa paljon veronmaksajia eivätkä kunnan päättäjät pysty edes arvioimaan, miten paljon ja millä aikataululla kaivostoiminta tuhoaa muita elinkeinoja, kun mitään intressivertailua ei tehdä. Kunnat, joiden alueella on hylättyjä ja mahdollisesti heitteille jätettyjä kaivoksia (Oriveden kaivos, Leppävirran Särkiniemen kaivos ym.) saattavat jo käsittää, että kaivos ei ole ikuinen ja alalla on ollut konkurseja ja jälkihoito voi tulla erittäin kalliiksi. Vastaavasti jo nyt katteettomat lupaukset ovat houkuttaneet kuntia turhiin investointeihin, kun väkiluku ei ole kasvanut ruusuisten lupauksen mukaisesti (esim. Sodankylä).

3. Kaivostoiminnan valvonta on nyt äärimmäisen puutteellista. Paikallisissa ELYissä on usein vain muutama henkilö tekemässä tätä valvontaa eikä kaikkien koulutus välttämättä anna mitään valmiuksia arvioimaan pitoisuuksia eikä pitoisuuksien tarkkuutta ja sen vaihteluväliä tai merkitsevyyttä luonnolle tai ihmisten terveydelle. Valvoja ei tee valvontaa näytteenotoin ollenkaan, sillä mm. näytteiden hakuun ja analyysiin ei ole rahaa. Tästä verosta suuri osa olisi pitänyt käyttää uskottavan valvonnan kehittämiseen, sillä pitkällä aikavälillä hyvä ja tehokas valvonta olisi kaikkien etu.

15.10.2022

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri

Helvi Heinonen-Tanski

Jaana Hiltunen

Puheenjohtaja

sihteeri

Heinonen-Tanski Helvi
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry